

הסיור המשוריין

הישגיו בעבר וחיוניותו בעתיד

חלק ב' *

אלוף משה בר-כוכבא

מהותן של יחידות הסיוור המשוריינות המטרה העיקרית של הסיוור בשריון היא לאפשר למצות את הסגולות החיוביות של הטנקים בלחימה ובתנועה.

ניסיון המלחמות מלמד כי הסיוור המשוריין מהווה מרכיב חיוני במודיעין הקרבי — בגורמי האיסוף המודיעיני של עוצבות השריון, שנועדו לאסוף ידיעות על האויב ועל זירת הקרב, בראייה שריונית בשדה הלחימה תוך מגע עם האויב באמצעות תצפיות, סיורים, חקירת שבויים, ציוד אלקטרוני, תצלומי אוויר וכיוצא באלה. הסיוור המשוריין נועד בעיקר להוות אמצעי להשגת ידיעות בשיטה, במקומות ובזמן שאמצעים אחרים מתקשים להשיגם או לא מתאימים להם. הסיוור יופעל להשלמת תמונת מודיעין כללית על ידי ביצוע משימות מוגדרות ליעדים ולמטרות ייחודיות לפי הכוונת המפקד וקצין המודיעין בהתאם לציון ידיעות חיוניות.

למרות שהסיוור בעוצבות לא נועד רק לספק ידיעות למודיעין אלא למילוי משימות נוספות כגון: אבטחה, קישור וכו', בנויות יחידות הסיוור כך שיוכלו להעביר דיווחים על הנעשה בתחום האויב והקרקע, גם תוך כדי ביצוע משימות אחרות.

קיימת השקפה כי שדה הקרב השתנה מאז מלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים, וכי אין מקום להפעיל יחידות סיוור בשדה הקרב המודרני בסגנון תוקפני מעבר לקווי האויב ובעומק שטחיו. על פי תפיסה זו התנאים המבצעיים העתידיים לא יאפשרו למצות את יחידות הסיוור בשיטה זו, ואיסוף הידיעות צריך להתבצע בעיקר באמצעות התצפית והמכשור החדיש היבשתי והאווירי מקו כוחותינו. לדעתי הנשק המאיים על הבכורה המבצעית של הטנקים, מחייב סיוור רב-תכליתי ורב-משימתי כעזר להתמודדות הטנקים עם אויביהם הרבים בשדה הקרב.

כל ששדה הקרב הופך לרווי במכשולים, בכוחות ובאש מדויקת נקודתית, קטלנית נגד הטנקים, מתגבר הסיכון לכושרם המבצעי, וגוברת הסכנה להיפגעותם הקשה בלחימה ולהיווצרות של קיפאון טקטי. על כן לדעתי גוברת החשיבות של יחידות סיוור משוריינות מעולות כגורם מסייע רב ערך בתנאים קשים אלה בתפעול הטנקים.

* חלק א' פורסם במערכות 310.

ארגון הסיור ברמות הפיקוד

תפקוד מוצלח של המסגרות המשוריינות המבצעיות ברמות השונות, מותנה במודיעין אמין העומד לרשותן בזמן הנכון. מאחר שכל מפקד זקוק לידיעות בהתאם לרמתו, יחידות הסיור המשרתות את היחידות השונות נבדלות בארגון, במבנה, בהרכב, בשיטות תפעולן ובאמצעיהן. זו שרשרת, המורכבת מחוליות מודיעין וסיור, המשלימות זו את זו. אם רמה מבצעית בכירה, אשר לה אחריות פיקוד, בנויה ללא אמצעי איסוף, נוצר הבסיס לכישלון מודיעיני-סיורי של אותה רמת פיקוד, לעיתים גם של עוצבות כפופות וגם של הרמה הממונה.

צריך, לדעתי, לארגן את מערך האיסוף בדרג השדה, בכל הרמות במבנה הבא:
ברמת האוגדה — גודד סיור משוריין.
ברמת החטיבה — פלוגת סיור משורינת.
ברמת הגדוד — מחלקת סיור.

ההתפתחות הטכנולוגית והשפעתה על תפיסת הסיור המשוריין

המלחמה המודרנית בראייה שריונית מחמירה את הדרישה לאיסוף ידיעות רבות, מגוונות ומדויקות לניהול לחימה ומערכות קרב. הארגון של מערך הסיור מתבסס היום על הנחה כי האמצעים הטכנולוגיים החדשים יתנו את מודיעין הקרב העיקרי בשדה הקרב. תפיסה זו מחייבת זהירות והימנעות מהקצנה.

גורמים המסייעים לתפיסה של קיום יחידות מודיעין באוגדה המשוריינת כתחליף לגדוד הסיור ברמה זו, הם הימצאותם של אמצעי תצפית מגוונים מתקדמים בתחום התצפית האופטית, האלקטרואופטית והטלוויזיונית, הנמצאים בשימוש מערך המודיעין הקרבי.

ההרגשה בשנים האחרונות היא כי הטכנולוגיה מספקת אמצעים שיכולים להוות בסיס עיקרי באיסוף הידיעות, ולכן ניתן לצמצם את תפקידי הסיור גם במערך המשוריין — ולהישען על מיכשור.

האופטימיות בכל הכרוך במכשור החדש נובעת מכך שהוא מאפשר כיסוי מודיעיני של שדה הקרב היבשתי — לעומק, לרוחב ולגובה*. הטכנולוגיות המודיעיניות הטקטיות תחוגברנה גם באמצעי סיור אלקטרוניים כדוגמת גורמי האזנה טקטיים וכו'. תפיסה זו שינתה מהיסוד את הפעלת הסיור המשוריין וכן חלק מהתכונות הארגוניות והתפעוליות הערכיות החשובות. השוני מתבטא גם בשיטת הפעילות להשגת ידיעות. מערך הסיור מתבסס כיום גם על השגת מידע משדה הקרב באמצעות מכשירי תצפית מתקדמים, כלומר מאפייניה של יחידת הסיור

* ראה, רס"ן יוסף, "הסיור המשוריין" מודיעין וכיטחון לאומי, מערכות 1987, עמ' 576-553.

המשוריינת הם כיום מודיעיניים והם המכתיבים את שיטת פעולת האיסוף. פיתוח האמצעים הטכניים לא הביא לשינויים ניכרים בתפיסת הייעוד, הארגון, והתפעול של יחידות הסיור המשוריינות בצבאות בעלי ניסיון רב בתחום מיצוי יחידות הסיור.

האמצעים הטכנולוגיים ואמצעי הלחימה החדשים, המסייעים באיסוף ידיעות, נקלטו בתוך יחידות הסיור מבלי לפגוע באופי הרב-משימתי, ובתפקידיהן ההיסטוריים של יחידות הסיור.

לעומת זאת התפיסה הממוסדת בתחום הסיור המשוריין פגמה בין היתר ב"רוח הסיור המשוריין", אשר סייעה בביצוע משימות מודיעין וסיור המותאמות לאופי עוצבות השריון, ואף הקרינה מאיכותה ומתכונותיה על הסגולות המבצעיות של גדודי השריון וחטיבותיו בשדות הקרב.

אין ספק כי המודיעין חייב לבחון ולאמץ אפשרויות טכנולוגיות חדשות למימוש ייעודיו ומשימותיו בשדה הקרב המודרני, כולל היערכות חילית למיצוי העצמה הגלומה באמל"ח החדש והמתקדם. ציפיות קיצוניות התולות תקוות מרובות מדי בפיתוח הטכנולוגי עלולות להכזיב למרות היתרונות התיאורטיים הטמונים בו.

לכן, לדעתי, למרות החשיבות הרבה של האמצעים הטכנולוגיים, אסור שהם יחליפו לגמרי את הגורם האנושי בשדה הקרב בתחום מודיעין השדה והסיור הקרבי. הם חייבים להיות משולבים ביחידות הסיור ולא להחליפן.

עקרונות תפעול הסיור המשוריין בלחימה

קיימת מחלוקת רבת שנים לגבי המשימות הרצויות לסיור המשוריין. על הסיור להיות כשיר לבצע משימות רב-גוונות חיוניות בתחום הסיור והמודיעין, במסגרת העוצבה המשוריינת על פי צרכי שדה הקרב המודרני. מוקד הפעילות של יחידות הסיור חייב להיות איסוף מודיעיני, אולם צריך גם להקנות להן את היכולת להשיג ידיעות בלחימה ולהשתלב בהבסת כוחות האויב, כסיוע להצלחת כוחותינו באזורים חיוניים וביעדי מפתח ואיכות.

לדעתי שדה הקרב המשוריין דורש סיור המסוגל לצפות באופן מקצועי ולהביא מודיעין מעולה ללא התנגשות קרבית עם כוחות אויב. אולם בשעת צורך חייב הסיור להיות מסוגל להילחם להשגת הידיעות. ללא תכונה זו נפסיד נתוני מודיעין חשובים, אשר יפגמו בהצלחותינו המבצעיות.

בתפיסה השריונית קיים מיצוי מלא של המונח "סיור" המוגדר — כ"פעולה יבשתית שתכליתה להשיג ידיעות צבאיות על-ידי תנועה ותצפית, או על-ידי לחימה ותצפית". לא כל יחידה לוחמת מסוגלת לבצע ביעילות סיור אלים, או לביים קרב אש, על מנת להטעות את האויב ולהביאו לגלות

את עצמתו, את חימושו, את היערכותו, ואת פעילותו, ולקלוט את הנתונים הללו — גם אם יצורפו אליה חוליות תצפית מקצועיות מיחידות סיור. לדעתי מוטעית גם הטענה שניתן לארגן צפ"ם או צג"ם ולהפעילם להדירה עצמאית מהאגף, לצרכי מודיעין וסיור מעבר לקווי האויב. הדירה דרך נתיבי הפתעה קשים, במהירות, בניווט ובניתוב מוצלחים מבלי להתגלות בטרם זמן, תוך דיווח ידיעות חיוניות מחייבת מקצועיות סיורית ומודיעינית ממדרגה ראשונה. משימות נוספות לאחר מימוש החדירה לשטח האויב — כדוגמת מעבר למשימות איכות התקפיות, או היערכות הגנתית חפוזה בשטח חיוני בתנאי בידוד (עקב התגלות, או סיכון, תוך איסוף הידיעות, או בהמתנה לחבירה עם כוחותינו) מחייבות מומחיות וכושר איכותי, אשר מאפיינים בדרך כלל יחידות סיור — כפי שניסיון מלחמות העבר הוכיח.

ניתן — בעקבות יחידת הסיור המממשת את החדירה מעבר לקווי האויב — לצרף כוח לוחם בכל גודל המתאים לנסיבות, אשר ינצל בעצמתו המבצעית את פירות החדירה הסיורית המוצלחת. הסיור החטיבתי והאוגדתי צריך להיות בעל תפקידי לחימה המביאים ל"חיסכון בכוח" ולהוסיף לביצוע משימות איכות מבצעיות כגון פשיטות, מארבים, סיורים אלימים, פגיעה ביעדי אויב חיוניים ומוראליים או חיפוי בקרב השהיה ונסיגה. אין הכוונה להפעיל את הסיור לכיבוש מוצבים שגרתיים ולראות במשימה זו כביצוע איכותי. ראוי להוסיף לסיור את המשימה של חדירה טקטית לעורף האויב.

ניתן להוסיף משימות-משנה לסיור כדי לגבש יחידה רב-תכליתית ורב-משימתית, שניתן למצות מסגולותיה יתרונות מבצעיים נוספים, כגון הכוונת מטוסים/מסוקים לתקיפה, הכוונת אש ארטילרית לפגיעה במטרות חיוניות, לניווט, קישור וגם לחימה, אך אסור להפריז כיוון שהמשימות הללו עלולות להסיט את הסיור ממשמעותו העיקריות — השגת ידיעות.

הסיור המשוריין בצבאות ערב ובצבאות העולם

צבאות ערב ובצבאות העולם מודעים לחשיבות של הימצאות יחידות סיור משוריינות מקצועיות ואורגניות לכל המסגרות המשוריינות — מהגדוד ועד לארמייה.

על פי תפיסתם יחידות סיור בעלות יכולת לחימה הן חיוניות בכל צורות קרב, בכל סוגי שטח, ועליהן לתפקד גם בתנאי לילה ובכל מזג אוויר. על כן הצבאות משקיעים מאמצים ומשאבים רבים בפיתוח איכותי של יחידות אלה. יחידות הסיור בצבאות זרים כוללות מרכיבים בין-חיליים אורגניים, ומסוגלות לבצע סיורים

משוריינים, רגליים, ואף סיורי אוויר בצבאות עתירי משאבים.

מרבית הצבאות מציידיים את הסיור ב"משפחות רק"ם ייעודי" שפותח במיוחד לשימוש הסיור וההתלבטות העיקרית היא בין רק"ם זחילי לרק"ם גלגלי.

יחידות הסיור הדיוויזיוניות והקורפוסיות מושתתות על צוות קרב משולב משוריין, המאפשר לבצע פעילות מודיעינית עצמאית גם בשיטות אלימות לטווחים ארוכים ובניתוק גדול יחסית מהגופים העיקריים. האמצעים החדשים לתצפית משולבים בתוך גופי הסיור בהתאם לרמה שהם משרתים.

ייעודו של הסיור המשוריין

את הייעוד של הסיור המשוריין צריך להגדיר בראייה כוללת, כאשר ייעוד אחד משלים את משנהו, על פי צרכי הלחימה של כל מסגרות השדה.

גוד הסיור האוגדתי צריך להיות יחידת איסוף מערכתית-טקטית להשגת ידיעות על האויב והקרקע באמצעות תצפית וסיור במהירות ובקצב הדרושים לפעולות המבצעיות של האוגדה ושל עוצבותיה – מקו כוחותינו, תוך חדירה מעבר לקווי האויב, לעומק שטחיו ותוך לחימה בכוחותיו, אם הדבר נדרש.

פלוגת הסיור החטיבתית היא יחידת איסוף טקטית להשגת ידיעות על אויב ושטח באמצעות תצפית וסיור בדרך כלל מקו כוחותינו בקצב הדרוש להצלחת פעולות הלחימה של העוצבה המשוריית.

מחלקת הסיור הגדודית הנה מחלקה לאיסוף ידיעות באמצעות תצפית ואמצעי עזר לניווט ולקישור, הדרושים להצלחת פעילות הלחימה של גדוד טנקים.

חשיבות רבה נודעת לאיתור מלוא היקף המשימות שהסיור יידרש לבצע ולהרחבתן בכל הרמות בתנאים מבצעיים, כי אלה מהווים הנחייה והכתבה למערכת ההדרכה הצה"לית של כישורים, שעליהם להקנות ליחידות הסיור כטרם המלחמה על מנת שיהיה להן בסיס איכותי מקצועי להתמודדות מוצלחת בתנאי קרב.

תפקידו של גדוד הסיור האוגדתי הוא לתת ידיעות על נתונים קרקעיים; לנטרל תצפיות ולסלק סיורי אויב וכוחות קדומניים שלו מגזרת הלחימה הקדמית; לבצע סיורים אלימים להשגת מידע באמצעות לחימה מבוקרת; לבצע מסך סיור ומשמר קדמי בקרב של התקדמות, רדיפה, וניצול הצלחה אחר אויב נסוג; לסייע בתצפית וסיור לעוצבות האוגדה בגזרותיהן; לאתר נקודות תורפה, מטרות חיוניות, ולנצל שגיאות שנעשו ע"י האויב; לשמור קשר עם כוחות ידידותיים

ובינם, אבטחת פערים בין יחידות בחזית, ולחבור עם כוחות צנחנים; בקרבות תנועה ושב"ש – לחפש אחר אויב, לגלותו ולהשיג ידיעות על עצמתו ופעילותו; לבצע משימות לחימה בשעת דחק תוך מתן ביטוי לעיקרון המלחמתי החשוב של "החיסכון בכוח". לבצע משימות משמר אנפי כאבטחת אנף, או משמר עורפי בקרב השהיה; לסייע בייצוב מצב הגנתי בשטח חיוני העומד בסכנת כיבוש ע"י כוחות אויב; למלא תפקיד של כוח כנגד חדירה לבלמת שריון אויב שחודר לעומק שטחנו; לאתר, לכוד ולרחק כוחות קומנדו שהונחתו בשטחנו ולהשתלב בהשמדתם עם כוחות נוספים; לחדור לכוחות מכותרים ולסייע להיחלצות של כוחות שבמצוקה מבצעית; למלא תפקיד של גוף תמרון אוגדתי נוסף בשעת צורך תוך קליטת תגבורת למילוי משימה זו.

תפקיד פלוגת הסיור החטיבתית הוא להשיג ידיעות על האויב והקרקע באמצעות סיורים ותצפיות מקו כוחותינו, בכל צורות הקרב, ובתנאי יום ולילה; לאסוף מודיעין קרבי במהלך הלחימה; לצרף צוותי סיור לגדודי החטיבה למטרת איסוף ידיעות; לאסוף מידע על קרקע, צירים, שדות מיקוש, מכשולים, מעקפים, נתיבים אפשריים וביצורי אויב; לבצע חדירה שקטה לשטחי אויב בקרבת החזית להשגת ידיעות במיוחד בתנאי לילה; להבטיח כניסת החטיבה בתנאים מודיעיניים מועדפים לקרב, להכניע לכן, למנוע יכולת של האויב לכפות על החטיבה לחימה בתנאים נחותים ובמצבים קשים; למנוע הישגים מסיורי אויב; לאבטח את המרחב החטיבתי ובמסגרת זו לבצע סיורי אבטחה ולאתר חדירות אויב; לתת התראה על מסוקים נ"ט, תקיפות אוויר ונחיתות קומנדו; להשמיד חוליות מודיעין וקציני תצפית קדמיים של האויב; לסייע בשליטה למח"ט ולמטה; לערוך סיורי יום ולילה בגזרות וביצורים, ובמטרות חיוניות לאיתור פעילות אויב, ניווט קישור והובלה של כוחות לוחמים; לחבור עם כוחות שכנים וצנחנים.

בנוסף לכך, על פלוגת הסיור החטיבתית לסייע בפעולות התחזוקה במרחב האחזרות החטיבתי תוך ביצוע משימות איתור ופינוי נפגעים, תיקוני רק"ם והובלת אספקה.

תפקידי מחלקת הסיור הגדודית הם תצפית ודיווח ידיעות מקו כוחותינו של גזרת הגדוד; סיוע לשליטת המג"ד; אבטחת החפ"ק וניווט; סיוע בניווט והובלת כוחות לוחמים לעמדות, לצירי הסתערות, לחינויים וכ"י; סיוע בביצוע תנועות מנהליות של הגדוד; השתלבות בביצוע משימות עם צוות סיור חטיבתי; סיוע בפעולות תחזוקה בגזרה הגדודית שיכללו איתור נפגעים וסיוע בפינוי רפואי, אחזקה חימושית, איתור כלים פגועים והבאת כיתות רק"ם לתיקונים, הובלה וניווט של דרגים וסיוע בפיקוח היסעים.

מרכיבי הסיור המשוריין

צבאות זרים עתירי משאבים נוהגים לפתח משפחות רק"ם ואמצעים טכניים ייעודיים במיוחד לצרכי הסיור. הרק"ם כולל טנקים קלים, שריוניות סיור ונגמ"שים ייעודיים מגוונים. השאיפה היא שרק"ם הסיור יהיה בראש ובראשונה נייד ומהיר הרבה יותר מטנק המערכה שאותו הוא משרת.

הנגמ"שים מצוידים בתותחי 30 מ"מ המיועדים לפגוע במסוקים, במטוסים ובנגמ"שי אויב. בנוסף, צבאות מסוימים צירפו אורגנית טייסות של מסוקים נ"ט ושל מסוקי סער, על מנת לשפר את המרכיב האווירי למסגרות הסיור הבכירות שלהם.

כל ההשקעה והעלות העצומה מטרטן לתרום לארגון ולגיבוש סיור ומודיעין מתקדם ובעל כושר מקצועי ומבצעי גבוה.

צה"ל אינו יכול לפתח מרכיבים לסיור משוריין. על כן, על הסיור להישען על מה שמצוי בצה"ל.

מרכיבי היסוד של הסיור המשוריין

לדעתי, ייעודו ותפקידיו של מערך סיור משוריין מחייבים לכלול בו את מרכיבי היסוד, הפיקוד והשליטה, הסיור והתצפית, הניידות והפעולה הרגלית.

הפיקוד והשליטה יתבססו על מפקדה איכותית, אשר תעסוק בתכנון ובשליטה על היחידה. הפיקוד ביחידה צריך להיות נבחר ומעולה וברמה הגבוהה מזו שביחידות מבצעיות שיגרתיות. יחידת הסיור צריכה אמצעי קשר אמין (כולל עם גורמי אוויר) לטווח ארוך, חסינים נגד "א" ומאפשרים דיבור חופשי ללא צורך בהצפנה.

הסיור והתצפית יתבססו על אמצעים אלקטרו-אופטיים מגוונים, חדשניים, מתקנים ברק"ם ונישאים בגלגל, אשר יאפשרו איתור וגילוי בטווחים, המותאמים לרמת המסגרת המפעילה את גורמי הסיור והמודיעין. אמצעים אלה צריכים לאפשר איסוף לא רק בתנאי יום כי אם באותה איכות ומהירות גם בתנאי לילה ובכל מזג אוויר. הגורם ההנדסי בסיור צריך להיות מסוגל להשיג ידיעות מהימנות על מכשולים, על עבירות, על קרקע ועל ביצורים, בראייה הנדסית-שריונית.

ניידות – הסיור המשוריין יכלול רכב קרבי משוריין קל ורכב אופני לביטוי הניידות והמהירות וסיירים להפעלה רגלית.

גורם הנגמ"ש – הנגמ"ש כרכב קרב, קל שריון, הוא בעל כושר צליחת שטח, הישרדות ועצמת אש טובים יותר מהגי"פ. על כן הוא החליף אותו בצה"ל בשדה הקרב הקדמי מאז מלחמת יום הכיפורים וכבש את מקומו בביצוע משימות סיור והשגת ידיעות. על הנגמ"ש ניתן להרכיב אמצעים טכניים מתקדמים למטרות תצפית ואיסוף ידיעות וכן אמצעי לחימה מגוונים. בנוסף מתאים

הנגמ"ש לביצוע משימות אבטחה, קישור וניווט. הג"פ מהווה עדיין גורם חשוב ביחידות הסיור והמודיעין המשוריניות. הוא כלי חסכוני בלוחמים, זול, מהיר, בעל צלילת נמוכה, טווח פעולה רחוק, ויביל אוויר. הוא יוכל למלא תפקידים חשובים (כדוגמת ניווט, קישור, תצפית, אבטחת דרגים ומרחב שביצועם אינו מצריך מגע ישיר עם כוחות אויב). עבירותו, זריזותו והאפשרויות להסתרתו מחפות על היותו כלי חשוף לכל סוגי הנשק. לדעתי, השימוש בו להובלת כוחות טנקים הוא בעל חשיבות רבה. הדבר מוודא תנועה מהירה למשימות ללא ביצוע מרחקים מיותרים המביאים לאיבוד זמן, פחת טכני, בזבוז שעות מנוע יקרות ועייפות צוותי הרק"ם.

הפעולה הרגלית — את הכוח הנייד יש להשלים בפעולה רגלית בשטחים בלתי עבירים ובתנאים המצריכים פעולה רגלית, או מוטסת במסוקים.

יכולת מימוש הסיירות הרגלית על ידי יחידות הסיור המשוריניות מקנה להן גמישות מבצעית, ומיטיבה משמעותית את תכונותיהן.

מרכיב האש — בסיור צריך לכלול גורמי אש מגוונים לכיסוי מטרות שטח ונקודה — וזאת כהגנה על הסיור, להסתייעות בכוח האש להשגת ידיעות, להיחלצות במקרה של הסתבכות בהיתקלות

ולביצוע תפקידי אבטחה. מרכיב האש יכלול טנקים, נשק תלול מסלול, קישור ארטילרי ואווירי. יחידה שאינה מצוידת בטנקים קשה לה להתקיים בשדה הקרב הקדמי המודרני. הסיור צריך להתבסס על טנקי מרכבה, המצטיינים בסגולות מבצעיות מהפכניות.

מרגמות 81 מ"מ או 120 מ"מ מתנייעות מעבות את עצמת האש של יחידת הסיור ומסייעות בעשן ותאורה כאשר התנאים מחייבים.

הקישור האווירי והקישור הארטילרי יאפשרו הכוונת אש ארטילרית וסיוע אווירי מגוון לצרכי הגנה ולפגיעה בכוחות אויב ובמטרותיו החיוניות.

אוטונומיה תחזוקתית

ליחידות הסיור חייבת להיות עצמאות תחזוקתית בסיסית, אשר תאפשר להן לפעול בעומק קווי האויב בתנאי בידוד, בהיותן מנותקות מגופי הלחימה העיקריים. אולם יחד עם זאת על גורמי התחזוקה ביחידות הסיור להיות חסכוניים, מנוידים (בעיקר על רק"ם קל) ולהישען על דרגי העוצבות, הספקה בהיטס ואמצעי שלל.

מרכיבי התצפית, האש והנייד האווירי — מסוקי נ"ט וסער, מטוסים קלים, מול"טים וכו' אינם מהווים מרכיבים אורגניים במערך סיור משוריין. למרות זאת חייב להיות שיתוף פעולה הדוק

ושילוב רצוף עמם לצרכי מודיעין וסיור. על פי לקחי מלחמות חייבים גורמים אלה להיות מרכיב יסודי בסיור המשוריין.

הסיור ברמת האוגדה המשורינית

לאור אופיה ההינאמי של האוגדה המשורינית צריך לחזק את המסגרת של גדוד הסיור האוגדתי המשוריין.

הגדוד צריך להתבסס על שתי פלוגות סיור, כאשר הן מאורגנות על פי התפיסה הצוותית המעורבת — מתכונת שבה יתפקדו בתנאי מלחמה.

כל פלוגת סיור תכלול טנקים, נגמ"שים, מרגמות, ג"פי סיור ונגמ"שים ייעודיים, קישור ארטילרי, נציגות הנדסית וכו'. גורמים אלה מבטיחים את השילוב והאיזון בין גורמי התצפית, האש, הניידות, הסיור והמודיעין הקרבי בארגון הפלוגה.

כוח היסוד — יהיה צוות הסיור המתלקתי אשר יכלול את המרכיבים והגורמים שצוינו בפלוגה. בנוסף לכך צריך הגדוד לכלול מחלקה למשימות מיוחדות ולחידרות לעורף האויב ולאגפו, ופלוגת אמצעים מיוחדים. פלוגת המפקדה תספק את השירותים, המנהלה, התחזוקה והתספוקת עבור הגדוד. על פי ארגון זה יכול

הגדוד לארגן כששה עד שמונה צוותי סיור מחלקתיים להפעלה עצמאית או לתגבור חטיבות האוגדה.

הגדוד צריך להיות קטן ממדים, חסכוני, וצריך לכלול מספר רב יחסית של קצינים, אמצעי קשר ואמל"ח מודיעיני ומבצעי מהמתקדמים שברשות צה"ל. הגדוד צריך להיות בנוי לתפקוד הדוק עם גורמי חיל האוויר כגון מסוקי נ"ט, סער, מטוסי קישור והחלפת אינפורמציה ולקבלת סיוע מגוון נוסף כגון מטוסי תקיפה והספקה בהיטס. יש לציידו באמצעי זיהוי הודיים משוכללים.

הסיור ברמת החטיבה המשוריית

פלוגת הסיור החטיבתית צריכה להיות מאורגנת ומאומנת לקליטת טנקים וגורמים נוספים ולהשגת ידיעות כאשר התנאים מחייבים בכוח ע"י אש ולחימה. כמו כן היא צריכה להיות בכשירות לבצע משימות של לוחמה זעירה, כגון מארבים, וכו'. נכון כי משימות אלה צריכות להתבצע כיוצא מהכלל ובמיעוט אבל הן צריכות להיות בתחום היכולת שלה, מבחינת המבנה, הארגון והכשירות.

תפעול הסיור המשוריין בלחימה

שיטות ההפעלה בדרגים השונים

שיטות תפעולו, עצמתו והרכבו של הסיור המשוריין מותנות במשימה המוכתבת, באויב ובעצמתו, וכן ברמת העוצבה המפעילה את הסיור ובעצמתה, באופי הקרקע ובצורת הקרב הננקטת. נתוני היסוד הנדרשים מיחידות הסיור הפועלות במערכה בחזית הם: ידיעות מדויקות, רצופות ומושגות בזמן המתאים על הקרקע והאויב ומניעת ידיעות מן האויב.

בדרך כלל קציני המטה ברמות השונות, ראשי מטה, סגנים ומפקדים הם אשר ינחו ויפעילו את מסגרות הסיור בתנאים המבצעיים. כדי לתת להשגת הידיעות את המשקל הדרוש, חייב כל מפקד לכוון את מאמץ האיסוף אל הדברים הנראים לו כחיוניים ביותר לקראת המלחמה ובמהלכה. ביטוי להכוונה זו הוא ציון הידיעות החיוני של המפקד לקצין המודיעין או למפקד יחידת הסיור.

ככלל, רצוי שיחידות סיור יופעלו בגזרה רחבה ובעומק לפני הכוחות הקדמיים ובאגפיהם תוך שמירת מגע רצוף עם כוחות האויב, אולם התנאים הערכניים מחייבים בנוסף גם יכולת של מיצוי יחידות הסיור בגזרות צרות, כאשר בהן מופעלות עצמות לחימה גדולות.

בדרך כלל יחידות הסיור צריכות לספק לעוצבות ולאוגדות ידיעות ברמה טקטית מערכתית. את יחידות הסיור ואת אמצעי האיסוף בעוצבות שריון יש להפעיל בתחומי זמן ומרחב למרחק רב ככל האפשר אל עומק קווי האויב ואל אגפיו, במיוחד בקרבות ניידים, ובלוחמת שריון בשריון,

כדי שלידיעות המושגות תהיה השפעה מקסימלית על החלטות המפקדים והמטות. לצורך כך יופעלו יחידות הסיור בכל הרמות בטווח מתאים לפני הגוף העיקרי.

ככל שיוקדמו הידיעות בידי המפקד והמטה, יהיו בידיהם השהות והזמן לבצע את השינויים, להתאים את התכנית המבצעית לנתונים החדשים ולהגיע להחלטות הנכונות ביותר, וכמו כן לעדכן את העוצבות והגורמים הכפופים ואת אלה הממונים.

הסיור מושגת על הימנעות מכניסה לקרב עם כוחות אויב ועל איסוף ידיעות בשיטה השקטה. לדעתי, שיטה זו צריכה להיות עדיפה בכל צורות הפעילות של יחידות הסיור על פני פריצה של כוח סיור משוריין דרך מסך הסיור המאבטח של האויב, והשגת הידיעות הנדרשות בלחימה.

סיור שקט יתרונו בכך שהאויב לא מבחין בהשגת הידיעות עליו. כך, הוא מאפשר לממש הפתעה בעוד שידיעות המושגות בלחימה ערכן פחות. למרות שהקרב אינו הייעוד של הסיור, לעתים הוא מהווה אמצעי חיוני להשגת ידיעות. פעילות הסיור חייבת להתבסס על סיור, אבטחה ולחימה, המהווים מכלול שלם.

עקרונות וכללים בתפעול הסיור המשוריין

כל עקרונות המלחמה תקפים בפעילות הסיור. המשימה צריכה להיות ברורה, וניתנת להשגה. דגש חייב להינתן על סיור של הגורמים החיוניים ללחימה. הסיור חייב לדבוק במשימתו. שום מכשול לא יעצור את הסיור, או יסיט אותו ממטרותיו. כאשר נוצר המגע עם האויב אסור לנתק אותו בשום תנאי, אלא באישור הרמה ששיגרה את הסיור.

רוח לחימה ותוקפנות — היוזמה של יחידות הסיור תתבטא בהשגת הידיעות בשיטות מגוונות ובחיפוש נמרץ אחר המידע. רוח לחימה תוקפנית תתבטא באיסוף הידיעות ובנכונות להילחם להשגתן. היוזמה תתבטא בניצול הזדמנויות והתפתחויות בשטח, כולל העברת מידע חשוב שלא נכלל בציון הידיעות החיוניות.

תחבולה והפתעה יתבטאו במאמץ לאסוף ידיעות בתצפית נסתר, ובשימוש בתחבולות בביצוע משימות הסיור כתחליף וכהשלמה לאש ולכוח. ובנוסף — ביכולת לנצל פערים, אגפים ואזורים בלתי מוגנים בשטח האויב לביצוע המשימות.

שיתוף הפעולה מהווה בסיס להצלחת איסוף הידיעות. עומק הפעולה יבוא לביטוי במימוש השאיפה לפעילות יחידות הסיור מעבר לקווי האויב ובעומק שטחיו בחזית ובאגפים, למתן התראה בזמן למפקדים, למפקדות ולגופי הלחימה על הצפוי, מוקדם ככל האפשר. רציפות גמישות וניידות — הרציפות תמומש

בביצוע משימות הסיור ללא ניתוק מגע מהאויב למרות המכשולים, ובכל התנאים. לעתים יהיה צורך להחליף יחידות סיור ביניהן במגמה לממש את הרציפות. המגע האיסופי צריך להתבצע לפני הלחימה, תוך כדי הלחימה ואחריה, תוך שמירת עתודת סיור לרציפות לילית. המידע המלא יגיע למפקדה הממונה בדיוק ובמהימנות. ידיעות חשובות ביותר מאבדות מערכן, אם יועברו באיחור

הסיור בקרב ההבקעה

צפיפות מערכי האויב ועצמתם כמעריך המבוצר הקדמי בחזית, יגבילו את הפעלת יחידות הסיור בשטח האויב לפני העוצבות הלוחמות בקרב ההבקעה. למרות זאת, הן יהיו מרכיב חיוני בלחימה כשהן יבצעו משימות מודיעין וסיור מגוונות מהקו הקדמי של כוחותינו.

הסיור בפריצה לעומק שטחי האויב

מהשלבים האחרונים של הבקעת המערך המבוצר משתנים הנתונים לגמרי. בחזית שוררים ערפל-קרב ואי-ודאות. הארגון המבצעי של שני הצדדים משוכש, העתודות מקודמות והרציפות של קווי החזית נשברת. בתנאים האלה יש צורך רב ביחידות הסיור, הניידות לביצוע המשימות האופייניות שלהן.

הסיור בקרבות שב"ש וניצול הצלחה

בצורות קרב אלה יבואו יחידות הסיור לביטוי מיטבי בהשגת ידיעות מוקדמות על שריון האויב, עצמתו, מיקומו, תנועתו, פעילותו וכוונותיו ועל נתונים קרקעיים לביטוי הפתעה ומיצוי הכוח. מערכת שב"ש מאופיינת בקצב התקדמות מוגבר, כושר תמרון, בגישה עוקפת יבשתית, בהרחבת גזרת הפעולה ובעומק חדירה של עוצבות שריון של כוחותינו ושל האויב.

כוחות השריון של שני הצדדים הלוחמים יכולים להופיע במקום ובזמן בלתי צפויים. הדבר יגביר את קרבות ההיתקלות מתוך תנועה. לכן שני הצדדים ישגרו יחידות סיור ברמות השונות לאיסוף ידיעות, ולאבטחה מפני התקפות אויב מהאגפים ומהעורף.

עומק הפעלת יחידות הסיור והתרחקות מהעוצבות יתנו במשימות, במצב המבצעי ובתנאי השטח.

תפעול הסיור במערכה הגנתית

ניסיון המלחמות מצביע על התרומה החשובה של יחידות הסיור למערכה הגנתית. בהגנה הקשוחה יופעלו יחידות הסיור למשימות תצפית בגזרות החיוניות, ויהיו מרכיב חיוני במערך המאבטח לפני המערך העיקרי — כתפיסת מוצבי חוץ, בסיוורם ניידים, במארבים בשטח האויב וכו'.

בנוסף הן ישתלבו בביצוע התקפות הנגד ובעיבוי המערך. בהגנה הניידת יש ליחידות הסיור תפקיד חיוני. הן יופעלו להשגת ידיעות, לאיתור מאמצי התקיפה של האויב וכגייסות מחפים, אשר ימשכו את כוחות האויב לשטחי ההשמדה הנבחרים, וישתלבו בהתקפת הנגד.

תפעול פלוגות טנקים במשימות סיור
מפקדי השריון חייבים לאסוף ידיעות על אויב ועל קרקע ברציפות בכל האמצעים שברשותם, ולעבדן, כדי להגדיל את בסיס הנתונים האמינים לצורך קבלת החלטות מושכלות. ניסיון המלחמות מלמד, כי כאשר אין יחידות סיור, חייב כל גוף משוריין להניע אחת מיחידותיו למשימות סיור. על מנת שיוכלו להשיג בהצלחה ידיעות, צריכות הפלוגות האורגניות לקבל הכשרה בדיווח המודיעיני, בסיוור חרש, בסיור אלים, בתצפית, בדיווח מקצועי, בביצוע משימות לחימה מבוקרות להשגת ידיעות, בפשיטות וכו'.

את הפלוגות האורגניות יש להפעיל לתצפית, סיור ואש, בדרך כלל בקו המגע, כדי לאתר את היערכותו ואת עצמתו של האויב בקו החזית. לדעת, לא ניתן להכשיר את כל פלוגות הטנקים והחרמ"ש למשימות אלה עקב מגבלות של משאבים ושל זמן. לכן, חיוני להכשיר חלק מהפלוגות ככל עוצבה. לדוגמא, פלוגה בנדוד טנקים. בניית פעילות האיסוף ברמה הטקטית על פלוגות אורגניות, העומדות לרשות העוצבות, תקנה להן עצמאות וגמישות. בשנים האחרונות שופרו משמעותית אמצעי התצפית ואמצעי האיתור בטנקים. מפקדי הטנקים יכולים לצפות בטווחים גדולים ובמהימנות גדולה מבעבר.

הכשרה ותרגול

הכשירות המבצעית של יחידות הסיור נקבעת בייחוד על פי רוח הלחימה, איכות הפיקוד, הרמה של לוחמי הסיור, אמצעי הלחימה והמקצועיות

הייחודית. בנוסף לכך לאימון ולתרגול נודעת השפעה רבה על האיכות המבצעית של יחידות הסיור המשורינות.

תכנית האימון חייבת להיגזר מהיעוד. המורכבות של מקצוע הסיירות מחייבת הכשרה יסודית, מתמשכת ומתמדת יותר מכל מקצוע אחר בלחימה היבשתית. התפקידים, שיחידות הסיור נדרשות לבצע כחזית הקדמית, חושפים אותן להתמודדות בתנאים מבצעיים קשים. לכן, כושרן המבצעי הוא הערכה להישדרות בתנאים בלתי צפויים כאלה.

מקצוע הסיור מגוון מאוד. לכן, בנוסף לאימון השגרתי, על הסיירים להצטיין במקצוע הייחודי של סיירות (בקיאות בטופוגרפיה, התמצאות, ניווט, תפיסת שטח, שדאות, כושר גופני, חבלה, מיקוש, הכרת האויב ואמצעי החימוש שלו וכו'). השלמות המקצועית היא תנאי להשגת כשירות מבצעית מעולה בתפקוד יחידות הסיור.

את הנושאים האלה לא ניתן להקנות במערך הסדיר באמצעות אימון שיגרתי, בתכנית המתבצעת

כיום במחקני האימון של יחידות הסיור המשוריינות. ההכשרה חייבת להתבסס על תפיסה רב-שנתית, לפי תכנית יסודית, אשר תוודא כוננות קרבית גבוהה ומתמדת.

סגל פיקודי מקצועי ומעולה מהווה בסיס ועמוד השדרה ליחידות סיור איכותיות. השגת רמה כזו מחייבת להקים את מוסדות ההכשרה של פיקוד הסיור המשוריין (קורס מש"קי סיור, קציני סיור, קציני סיור מתקדם, מ"פים רב-חילי, קורס מג"דים וכו') במתכונת חדשנית ומקצועית יותר. הפיקוד הוותיק צריך לבצע השתלמויות ורענון. ניתן לאחד את הכשרת הסיור למפקדי הסיור מכל החילות. במתכונת זו חלק מהלימוד אחיד לכל משתתפי הקורס וחלק אחר יתבצע במגמות חיליות (חי"ר, חש"ן, חה"ן, חת"ם וכו').

עקרונות באימון יחידות הסיור

יש לאמן את מערך הסיור תוך שימת דגש על הנושאים הבאים:

- * ניווט והתמצאות המהווים יסוד ובסיס של פעולת הסיור, כולל ניווט מתוך טנקים, במקומות ובתנאים שבהם גיפים ונגמ"שים לא יוכלו לתפקד.
- * השגת ידיעות ומודיעין קרבי מהווה ביטוי עיקרי לתכלית פעילות הסיור בשריון.
- * שימוש וידע בהפעלה ובשילוב של מרכיבים בין חיליים וזרועיים, כולל תפקוד בצוותי קרב, כבתנאים מבצעיים.
- * פיתוח נושאים ומצבים המקנים הרגשה של חשיבות השירות והסיוע של יחידות הסיור לרמת העוצבות הלוחמות, המפקדים והמטות.
- * המחשת לחץ שדה הקרב בשמירת רציפות הסיור.
- * אימון קציני הסיור בהכוונת מטוסים וטיווה ארטילרי.
- * תרגול מצבים של משימות תצפית לעומק מערך האויב על ידי הזדרה בלילה.
- * שיתוף עם מסוקים והספקה בהיטס.
- * משימות לחימה – כאילוץ למשימות סיור ואיסוף ידיעות.
- התכלית העיקרית של אימון יחידות הסיור הוא ליצור שפה משותפת בין כל מרכיבי הסיור, באמצעות תרגולות ומערכת תגובות מהירה בתנאים קרובים ככל האפשר לתנאי שדה קרב מציאותיים. חלק מפעילות האימון והתרגול צריך להתבצע בשטחים נרחבים, מגוונים ובלתי מוכרים, הדומים לאלה הצפויים ליחידות הסיור במשימות מבצעיות. מימוש האויב על כל מרכיבו חייב להקרין תמונת מצב מציאותית לפי מאפייני הלחימה התורנית והמבצעית שלו.
- האימון חייב להתפתח בתהליך נכון מהקל לקשה – מתרגילים על שולחן חול לתל"גים ולתרגילי קשר ועד לתרגילים עם גייסות. האימון

חייב לכלול צורות תרגול שונות בתנאי הפתחה מוחלטת ובתנאי לילה.

כסיכום לאימון מרוכז זה ובמהלכו חייבים לבצע כחני כשירות, ויש לוודא פתיחת תיקי אימון יחידתיים לרישום פרטי האימון והתוצאות על מנת לייעל את המעקב הרב-שנתי.

סיכום

מפקדי מסגרות טנקים נזקקים לסיוע מקצועי בהשגת ידיעות, באבטחה, בניווט, בתנועה קרבית בצירי הסתערות, בהתמצאות, בתמרון ובקרבות אש, בהעברה לקישור, לחבירה ולציונות כוחות. בלחימה המודרנית של השריון חשוב לסייע למפקדי השריון לשלוט ולתפקד ביעילות בשדה הקרב הקדמי.

הסיור המשוריין בעוצבות הטנקים צריך לעשות יותר מאשר להשיג ידיעות. על יחידות הסיור להיות לעזר משמעותי במימוש המשימות המבצעיות המוטלות על עוצבות הטנקים בטיפולם ביעדי איכות ומפתח מרחביים. כמו כן צריך להוסיף לתפקידיהן משימות לחימה בראייה של "חיסכון בכוח".

בתחום האיסוף תרומתו החשובה של הסיור המשוריין הקרקעי היא ביכולת לבדוק, לאמת, לפרט ולהסביר אירועים בשטח בלשון בני אדם, שאין לה תחליף על-ידי שום אמצעי טכנולוגי. הלקח העיקרי לדעתי, ממלחמת לבנון ומתרגילים מסגרתיים מלמד, כי בנושא הסיור יש צורך לבצע בין היתר את הפעולות הבאות:

- ביצוע מערכת דיונים בנושא מהות הסיור תוך הדגשת הסיור המשוריין ע"י הפיקוד הבכיר של צה"ל במגמה שדיונים אלה יהוו בסיס לסיכום הייעוד ההתקפי, המבנה, הארגון והתפעול של מערך הסיור ברמות השונות במסגרות המשוריינות, בצורות הקרב השונות.
- כתיבה, הפצה והטמעה של תורת הסיור המשוריין בלחימה.
- ביצוע השתלמויות הצגת תכלית לסגל הפיקוד של צה"ל ברמות השונות, כולל הפיקוד הבכיר.
- לימוד העקרונות של ארגון ותפעול הסיור המשוריין בצבאות ערב.
- הדגשת הסיור בתרגילי המפקדות לפיתוח המודעות והטמעת הנושא.
- ארגון יסודי ושיפור מערכת ההדרכה.
- ארגון מחדש של מערכת הקורסים בנושא הסיור למש"קים ולקצינים, ושל נושאי הסיור בקורסי מפקדים ברמות השונות.
- קביעת תכנית אימון רב-שנתית ליחידות הסיור.
- רענון והשלמת כוח-אדם ליחידות הסיור הקיימות.

• השלמת אמצעי לחימה וציוד ייעודי בימ"חיים וביחידות הסיור וכן ייעול המודיעין הקרבי על כל היבטיו.

למפקדים ולקמ"נים היו ציפיות לקבלת עיקר המודיעין מלמעלה, אולם תפיסה זו איננה על כן יש לשפר את ההזנה השוטפת במידע המודיעיני משדה הקרב למפקדות הממונות לא רק באמצעות יחידות הסיור, אלא גם על-ידי היחידות הלוחמות.

כמ-כ"ן יש להטמיע ולטפח את המודעות לחשיבות הדיווח הרצוף משדה הקרב על מנת להשלים את תמונת המצב המודיעינית ברמת מפקדות השדה. לדעתי, פלוגות הסיור החטיבתיות וגדודי סיור אוגדתיים כדגם של מלחמות ששת הימים ויום הכיפורים, מצוידיים בטכנולוגיה חדשה, היו מהווים מרכיבים חשובים ביותר במערכת האיסוף במרחב הלחימה של האוגדות.

